

Linguistique romane et linguistique indo-européenne. Mélanges offerts à Witold Mańczak à l'occasion de son 90e anniversaire [Studia ofiarowane Witoldowi Mańczakowi w 90. rocznicę urodzin], Polska Akademia Umiejętności–Instytut Filologii Romańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2014, 487 s.

Zbiór studiów ofiarowanych w rocznicę urodzin prof. Witoldowi Mańczakowi otwiera biografia Profesora (s. 7–10) oraz bibliografia jego prac wydanych w latach 1952–2013, zawierająca 964 pozycje („Travaux publiés”, s. 14–51). Niezwykły to dorobek. Wśród licznych artykułów znajduje się około 50 świadczących o jego zainteresowaniach problematyką onomastyczną. Są tu teksty o charakterze teoretycznym, np. „La notion de nom propre” — referat wygłoszony na XIII Ogólnosiwiatowym Kongresie Onomastycznym (1978), „Onomastyka a ogólne prawidłowości językowe” (1998), „Nieregularny rozwój fonetyczny spowodowany frekwencją w nazwach własnych” (2000), „Najstarszy i największy problem onomastyki istota nazw własnych” (2001), „Czy wszystkie chrematonimy są nazwami własnymi?” (2011). Wiele uwagi poświęcił Profesor polskiej toponimii, pisał np. „O zasięgach typów polskich nazw miejscowych w XVI w.” (1955), o „Ogólnych tendencjach w rozwoju fleksji nazw geograficznych” (1958), „O polskich nazwach miejscowych typu *Stradom, Radzymin*” (1958); wiele razy zajmował się pochodzeniem poszczególnych toponimów, np. znaczeniem nazwy *Polonia Maior* (1956 i 1961, 2000), pochodzeniem nazwy *Polska* (2010), etymologią nazwy *Śląska* (1967), *Szczecina* (1975), *Gdyni* i *Gdańska* (2007). Zajmowała go również etymologia i odmiana nazw osobowych, np. odmiana nazwisk na *-o* (1967), etymologia niemieckiego imienia *Valeska* (1986), nazwisk *Norwid* (2007), *Czajer* (2013) i in.

Profesor W. Mańczak jest obecny i ceniony w polskim środowisku onomastycznym jako częsty uczestnik ogólnopolskich i międzynarodowych konferencji, na których wygłaszał referaty, oraz autor artykułów i recenzji publikowanych w „Onomastikach” i innych czasopismach językoznawczych, takich jak „Język Polski” czy „Poradnik Językowy”, oraz w księgach pokonferencyjnych.

Wielojęzyczna kolekcja (38) tekstów ofiarowanych mu przez naukowców z różnych krajów Europy dotyczy różnorodnej problematyki. Profesor w pełni zasłużył na ten zbiór. Na szczególną uwagę zasługują artykuły nawiązujące do teorii dotyczącej wpływu frekwencji na zmiany językowe, którą Profesor szerzył, nie oglądając się na przeciwników. Są to teksty Zbigniewa Babika „Kilka uwag o nazwach Dniestru i Dniepru” i Marioli Jakubowicz „O wpływie frekwencji na rozwój semantyczny”, opowiadające się wyraźnie za teorią prof. W. Mańczaka

Wśród wielu tekstów dotyczących różnych działów językoznawstwa liczne odesłania do prac Profesora z lat 1974, 1977, 1992 znajdziemy też w artykułach: Pierre’a Floberta „Un rescapé indo-européen : le présent du verbe ‘être’ en latin et en français”; Francka Floricica „Castillan *dejar*, gascon *gichà*, catalan/portugais *deixar*, sarde *dassare* : un cas de fortition?”; Maria Iliescu („Une aventure du mot fr. *défausser* ?”) odniosła się do ostatniego z tekstów wydanych przez Profesora w 2012 r., a Krystyna Kleszczowa („Kształtowanie się formy polskich partykuł”) sięgnęła do artykułu z 2009 r., zauważając słusznie, że „interpretacja zależy również od czynników subiektywnych — wiedzy pozaźródłowej, przekonań i systemu wartości”. Znajdziemy też przytoczenia z prac W. Mańczaka z lat 1958, 1978, 1980 u Iwony Kraski-Szlenk („Analogy in Language Use and Change”) i wiele odesłań do jego prac z lat 1958–2011, zwłaszcza do tekstu „Lingwistyka a prehistoria” z 1999 r. („Biuletyn PTJ” XV), w artykule Iwony Piechnik „Tempo des changements dans les langues par le biais de facteurs externes”. Autorka przywołała także pracę W. Mańczaka „Développement phonétique irrégulier dû à la fréquence en français” („Romanica Cracoviensia” 11).

Jak widać, Profesor publikował ważne prace nie tylko w języku polskim, ale też w innych językach, np. we francuskim. Trzeba też zauważyć, jak liczne szkice i artykuły obejmuje Jego bibliografia, która otwiera tom.

Księga zawierająca artykuły przyjaciół i uczniów Profesora jest wyrazem szacunku dla jego dorobku, niezwykle pracowitości oraz konsekwencji w głoszeniu poglądów naukowych, o czym przekonująco pisze R. Sosnowski w jednym z artykułów („Frequenza e oltre. Alcune forze in gioco nell'etimologia e nella morfologia del verbo *andare*”), odwołującym się również do prac uczonego z lat 1958–2009.

Aleksandra Cieślikowa

e-mail: aleksandrac@jip-pan.krakow.pl

Seria „Biblioteka Onomastica Adriatica”: Toponimija otoka Paga, red. Vladimir Skračić. Sveučilište u Zadru, Centar za jadranska onomastička istraživanja, Zadar 2011, 712 s.; Toponimija kornatskog otočja, red. Vladimir Skračić. Sveučilište u Zadru, Centar za jadranska onomastička istraživanja, Zadar 2013, 602 s.

W numerze LV czasopisma „Onomastica” z 2011 r. (s. 262–263) omówione zostały cztery pierwsze książki z serii „Biblioteka Onomastica Adriatica”, wydawanej przez Centrum Adriatyckich Badań Onomastycznych działające przy Uniwersytecie w Zadarze. Publikacje te dotyczyły nazewnictwa geograficznego wysp Pašman, Ugljan, Vrgada i Murter. Niniejsze krótkie omówienie dotyczy kolejnych dwóch monografii z tej serii, poświęconych toponimii wyspy Pag i archipelagu Kornati.

Obie książki, będące pracami zbiorowymi, mają układ treści przyjęty w pierwszym wydawnictwie z serii, nie będę zatem szczegółowo omawiał tej kwestii. Na pierwszą część, poprzedzoną wstępem V. Skračića i zatytułowaną „Onomastički ambijent otoka Paga” (s. 5–249) i odpowiednio „Onomastički ambijent Kornatskog otočja” (s. 7–149), składają się artykuły z zakresu dziedziny, które w różny sposób mogą łączyć się z toponimiami: historii, geografii, archeologii czy historii sztuki (pisane, rzecz jasna, przez specjalistów z poszczególnych dziedzin, którzy współpracują z Centrum). Wydaje się nieco zaskakujące, że dopiero (i tylko) w monografii wyspy Pag zamieszczono tekst poświęcony tamtejszej historycznej antroponimii („Antroponimijska građa Paga iz Ruicevih rukopisa” M. Granicia, s. 217–249), choć to właśnie nazewnictwo osobowe znajduje się w „najbliższym otoczeniu” toponimii. Może to wynikać stąd, że część nazewnictwa wysp doczekała się już tego typu opracowań, możliwe też, że zespół Centrum ma zamiar poświęcić antroponimii kolejne książki z serii „Biblioteka Onomastica Adriatica”. Z uwagi na krótką formę niniejszego omówienia bliżej zostaną jednak przedstawione tylko te rozdziały i teksty, które bezpośrednio wiążą się z materiałem toponimicznym.

Zasadniczą część każdej publikacji stanowi zbiór toponimów (współczesnych i historycznych) z badanego obszaru i ich opracowanie, poprzedzone opisem użytych metod badawczych. W tym miejscu warto wspomnieć, że choć współczesny materiał toponimiczny pochodzi z wywiadu terenowego z mieszkańcami wysp, tak jak w przypadku poprzednich monografii, to w odróżnieniu od nich prace te zostały wykonane dużo wcześniej. Na wyspie Pag zebrano materiał 20 lat przed wydaniem książki (na potrzeby pracy magisterskiej I. Oštaricia), nazewnictwo Kornatów pochodzi natomiast z lat osiemdziesiątych XX w. i zostało częściowo opublikowane w artykule V. Skračića „Toponimija kornatskog otočja” („Onomastica Jugoslavia” XII, 1987). W przypadku nazewnictwa archipelagu Kornati trudno byłoby dziś zresztą przeprowadzić badania terenowe, bo przez ostatnich kilkadziesiąt lat niemal zniknęli z niego ostatni mieszkańcy. Korpus nazewniczy został jednak na potrzeby nowych opracowań uzupełniony i zweryfikowany.

Współczesną toponimię zestawiono według sprawdzonej metody: każda z nazw, zapisana z uwzględnieniem prozodii, została opatrzona numerem i oznaczeniem sektora mapy, opisem